

Erciyes University Journal of the Institute of Science and Technology
Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi

ISSN 1012-2354

Cilt (Volume): 28, Sayı (Issue): 4, Temmuz/July-2012

<http://fbe.erciyes.edu.tr/>

Çocuk Oyun Alanlarının Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma: Uşak Kenti Kemalöz Mahallesi Örneği

Nurhan KOÇAN

Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Bornova-İzmir

ÖZET

Anahtar Kelimeler:
Coğrafi Bilgi Sistemleri, Çocuk Oyun Alanları, Uşak Kenti, Kemalöz Mahallesi.

Çocukluk dönemi bireylerin kişiliğinin gelişmesinde temel olan, yaşamla ilgili birçok olgunun hızlı bir şekilde öğrenildiği bir dönemdir. Çocuklar için bu öğretiler oyun içinde gerçekleşmektedir. Çocuklar oyun sayesinde yardımlaşma, paylaşma, rol alma yetileri kazanmakta ve sosyalleşme çocukluk yaşlarında başlamaktadır. Çocukların yetişkin birey olduklarında sergileyecekleri davranışların temeli olan bu süreç için oyun oynanabilecek ortamın varlığı ve önemi şüphesiz ortadadır. Bu çalışma Uşak Kenti Kemalöz Mahallesi'nde yapılmıştır. Alan konumu ile modern yerleşim alanı olarak tercih edilmekte ve kentleşme sürecinde hızlı gelişme göstermektedir. Çalışmanın yönteminde coğrafi bilgi sistemlerinden yararlanılmıştır. "Geomedia Professional 4.0" yazılımı aracılığıyla, alanda saptanan çocuk oyun alanlarının mekansal bilgileri sayısal ortama aktarılmıştır. Çalışmada alanda bulunan çocuk oyun alanları nitelik ve nicelik olarak irdelenmiş, çocuk oyun alanlarının dağılım durumu, konutlara erişim mesafeleri tespit edilerek haritalarla gösterilmiştir. Sonuç olarak coğrafi bilgi sisteminden elde edilen çocuk oyun alanlarına yönelik sayısal verilerle alana ait nüfus bilgileri kıyaslanarak kişi başına düşen oyun alanı miktarı tespit edilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

A Study on the Competence of Children's Playgrounds: An Example of Uşak City Kemaloz District

ABSTRACT

Key Words:
Geographic Information Systems, Children's playgrounds, The City of Uşak, Kemaloz District.

Childhoods period basis for the development of personality individuals and quickly learned about the many cases in life. These teachings for children take place in the game. Thanks to the kids games children have acquired solidarity, sharing and to play a role skills and socialization has began in childhood. For this process which is the basis of the individual behaviors of children who exhibit on the adult period no doubts clear the presence and importance of playground area. The study was done Kemaloz District of Uşak City. With position this area is shows rapid development urbanization process and preferred as a modern residential area. Geographic information systems were used in this study method. By means of the "Geomedia Professional 4.0" software spatial information of the determined children' playgrounds were transferred to the digital medium. In this study children's playground in the area which examined qualitatively and quantitatively, distribution status of the children's playground, access distance to the residence and shown with the maps. As a result, with the children's playgrounds' numerical data obtained from geographical information system by comparing the census data determined amount of area per capita and suggestions were made.

1. Giriş

Bireylerin yetişkin yaşlarında görülen sosyal ve duygusal yeteneklerinin temeli çocukluk döneminde atılmaktadır. Çocuklar oyunla yeteneklerinin farkına varıp paylaşma, yardımlaşma, sorumluluk alma ve kurallara uyma alışkanlığı edinmektedir (Heseltine ve Holborn, 1987). Çocukların olaylara bakışları ve davranışları oyunla gerçeklik kazanmaktadır (Blakely, 1994). Oyun çocukların sağlıklı fiziksel ve zihinsel gelişimi için önemli olan bir bileşendir (Ergün, 1980). Çocuklar oynarken sosyal ve fiziksel çevreyle tanışmaktadır.

Günümüz kentleri her geçen gün betonlaşmakta kentlerdeki yeşil alanlar, yerini yerleşim ve endüstri alanlarına terk etmektedir. Çeşitli ekonomik faaliyetler nedeniyle kent nüfusunun artması, öncelikli olarak konut ihtiyacının giderilmesine neden olmaktadır. Bu eğilim ise yeşil alanlar için imar planlarında yeterince alan ayrılmaması ve konutlardan arta kalan parsellerin yeşil alan olarak değerlendirilmesi sonucunu doğurmaktadır.

Kamusal dış mekanlardan yoksun kentlerde çocuklar için ayrılan alanlar göz ardı edilmekte çocukların vakit geçirebileceği nitelikli alanlar yeterince oluşturulmamaktadır. Çocuklar evlerde, alışveriş merkezlerinde ya da bilgisayar başında vakit geçirmeye mahkum kalmaktadır. Önceleri sokak araları ve boş arsalar çocuklar için oyun ortamı olarak kullanılırken trafiğin artması, kentlerin hızlı değişimine bağlı olarak çocuklar için zengin deneyim alanı olan sokaklar çocukların güvenle bırakılabileceği bir yer olmaktan çıkmıştır. Yerini çok katlı bloklara bırakan bahçeli evler de giderek yok olmuş, oyun olanakları sağlayan boş arsalar da hızla azalmıştır (Gökmen ve ark., 2006).

Bu duruma karşın kentlerin birçoğunda çocuk oyun alanlarına nitelik ve nicelik olarak yeterince yer verilmemektedir. Mevcut olanların ise çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimi için etkili tasarlanmadığı görülmektedir (Başal ve ark., 1993). Çocuklar kendileri için güvenli olmayan yapıları alanlarda, yol kenarlarında, refüjlerde, terk edilmiş bina veya bahçelerde, tren yolları kenarlarında oynamaya devam etmekte ya da çocukların dışarıda oynamalarına izin verilmemektedir. Dolayısıyla yapılaşma, güvensiz caddeler, kısıtlı, sınırlı açık alanlar ve buna benzer örneklerin tümü kentli çocukların karşısında yer alıp çocukların güvenli oynamalarını engellemiştir (Blakely, 1994). Tüm bu nedenlerle evlerinin içinde kalan, yaşlılarıyla etkileşim olanakları kısıtlanan çocukların gelişiminde ve davranışlarında bazı aksamaların görülmesi kaçınılmazdır (Gökmen, 2006). Oysaki oyun ve dolayısıyla çocuk oyun alanları, mutlu bir çocuk ve sağlıklı bir yetişkin olabilmenin temel taşıdır (Başal ve ark., 1993).

Çocuk oyun alanları çocukların sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişimi ile eğitimi için esas olan aktivitelerini desteklemek için tasarlanmış mekansal bir eğitim çevresidir. Çocukların sosyalleşme, yaşam ortamları ile doğa arasında ilişki kurma, eğlenme ve dinlenmelerini sağlama yönünden önem taşıyan bu alanlar, kentsel açık-yeşil alan sistemi içerisinde önemli bir yer tutmakta kent içindeki yapıları mekanların oluşturduğu katı görünümü yumuşatarak güvenli oyun ortamları oluşturmaktadır (Powell, 2005).

1959 yılında "Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yasası" ile bağlantılı olarak "Çocuk Hakları Bildirgesi" yayınlanmıştır. Bildirinin 7. maddesinde: "çocuğa eğitimde olduğu gibi, oyun oynamada da tam fırsat tanınmalıdır; toplum ve kamusal otorite bu hakkı yerine getirmeye çalışmalıdır" denmektedir. 1989 tarihinde "Birleşmiş Milletler Kongresi" tarafından yenilenen "Çocuk Hakları Bildirgesi"nin 31. maddesinde "çocukların boş zaman geçirmeye, dinlenmeye, yaşlarına uygun olarak oyun oynamaya ve kültürel ve sanatsal etkinliklere katılmaya hakları" vurgulanmıştır (Giles-Corti ve ark., 2005).

Çocuklar fiziksel aktivitelerinin pek çoğunu dışarıda zaman geçirmek üzerine kurgulamak istemektedir (Sallis ve ark., 2000). Avustralya'da yapılan bir çalışma; 8-12 yaşlarındaki çocukların %53'ünün ev bahçelerinde, %24'ünün açık yeşil alanlarda, %17'sinin parklarda ve oyun alanlarında, %6'sının caddelerde oynamayı tercih ettiğini göstermiştir (Bigelow, 1994). Yine Avustralya'da (5-12 yaşlarında) 421 çocuk üzerinde gerçekleştirilen bir araştırma, çocukların %59'unun kendilerinin veya arkadaşlarının ev bahçesinde oynamak yerine oyun alanlarında oynamayı, %23'ünün parkları, %9'nun caddelerde oynamayı tercih ettiğini göstermiştir (Tandy, 1999).

Kentlerde ve kent çevresinde çocuk oyun alanı olarak ayrılan alanların büyüklükleri ülkelere göre değişmektedir. Almanya'da oyun ve çocuk bahçeleri için 0.5-2.4 m²/kişi'lik bir değer öngörülmektedir. Avustralya'da 5000 kişinin yaşadığı bir mahallede oyun alanı olarak 14.000 m² önerilmiştir. Fransa'da kent içi oyun alanlarında çocuk başına 5 m²'lik alan, serbest oyun alanlarında ise çocuk başına 10 m²'lik alan önerilmiştir. İngiltere'de ise çocuk başına düşen öneri oyun alanı 24.1 m²'dir (Uz ve Çabuk, 2005).

Türkiye'de ise "İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelik"te çocuk oyun alanları ve bu grubu kapsayan farklı yaş gruplarına ilişkin ölçütlerin verilmediği görülmektedir. Yönetmelikte çocuk bahçesi, oyun alanları ve parklar aktif yeşil alan kapsamında değerlendirilmekte ve kişi başına 10 m², belediye ve mücavir alan sınırları dışında yapılacak olan planlamalarda ise kişi başına 14 m² planlanması ölçütü verilmektedir. Ancak aktif yeşil alan kapsamında değerlendirilen bu üç grubun belirtilen metrekareler içerisindeki dağılım miktarları ile ilgili açıklayıcı bilgi bulunmamaktadır. Bu nedenle planlama kapsamında çocuk oyun alanlarına ilişkin yeterliliklerin denetimini sağlayan mekanizma olmadığı için, ayrıca kamulaştırma faaliyetlerinin güçlüğü ve bakım masrafları sebebiyle, çocuk oyun alanları kentsel planlama boyutunda göz ardı edilmektedir (Uz ve Çabuk, 2005).

Çocuk oyun alanları için 1000 kişilik bir yerleşimde en az 2000 m², en uygun ise 4000 m² alan olmalıdır. Bunlar tek olabildikleri gibi mahalle, semt, kent parkları ile birlikte bulunabilirler (Şahin ve Barış, 1998). Ancak bu niceliksel ifade kadar alanın niteliği, sahip olduğu donanımlar ve işlevsellik de önemli olmaktadır. Aileler genellikle çocuk oyun alanlarının 5-10 dk yürüme mesafesinde olmasını istemektedirler (Veitch ve ark, 2006).

Bu bağlamda, çocuk oyun alanlarında farklı yaş gruplarının erişim mesafeleri esas alınarak oyun ortamları oluşturulmalıdır. Örneğin, 6-8 yaşlarında çocuklar oyun esnasında ailelere ihtiyaç duyarken, 9-10 yaşından sonra artık bağımsız olmak isterler (Veitch ve ark, 2006). Oyun alanlarının ulaşılabilirliği ve güvenliği, kent planları hazırlanırken en kayda değer ilke olarak göz önünde bulundurulmalıdır (Powell, 2005). Çocuk oyun

alanlarının genellikle taşıt trafiğinden uzak, güneşli ve gölgeli alanları içeren alanlar üzerinde düşünülmesi gerekmektedir.

Çocuklar için yaş gruplarına göre gerekli donatıları içermenin yanı sıra çocuklarını parka götüren büyükler için de oturma, okuma köşeleri, gölgelik alanlar ve büfeler olmalıdır (Giles-Corti ve ark., 2005)(Tablo 1).

Tablo 1. Farklı yaş grubundaki çocukların gereksinimleri (Bakan ve Konuk, 1987).

Yaş	Gerekli Alan	Konuta Uzaklık
0 - 2	En çok 10 anne ve 10 çocuk için: 30–60 m ² Konut başına 1 m ²	30m.
3 - 6	Konut başına 2 m ² Öğrenci başına 9 m ²	30–70m. 150m
7 - 11	Konut başına 4 m ² +yeşil alan Öğrenci başına 2 m ² +5 m ² yeşil alan Mahalle bahçeleri için konut başına 4 m ² +yeşil alan	100–150m 200m 100–150m
12 - 15	Toplanma eylemi için konut başına 14m ² Macera gereksinimi için konut başına 14 m ²	En çok 350m.

2. Materyal ve Yöntem

Çalışmanın ana materyali, Uşak Kenti Kemalöz Mahallesi sınırları içerisinde yer alan çocuk oyun alanlarıdır. Araştırma konusuna ilişkin yazınsal kaynaklar, 1/1000 ölçekli Uşak imar planı, araştırma alanında gerçekleştirilen analiz ve gözlemlerden elde edilen notlar çalışmanın yardımcı materyalini oluşturmaktadır. Çalışmada yöntem olarak öncelikle kavramsal çerçevenin belirlenmesi için çalışma alanına ve konusuna yönelik literatür bilgileri toplanmıştır. 1/1000 ölçekli Uşak imar planından alan sınırları çıkarılmıştır. Kemalöz Mahallesi'nde toplam 45 adet çocuk oyun alanı olduğu saptanmıştır. Ancak alandaki çocuk oyun alanlarının yeşil alan ve parklarla birlikte yer aldığı tespit edilmiştir. Alanda yapılan çalışmalar sonucunda çocuk oyun alanlarının konumsal dağılımları ve nitelikleri coğrafi bilgi sistemi ortamında "Geomedia Professional 4.0" yazılımından yararlanarak sayısallaştırılmış ve bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Alana ait nüfus verileri Uşak İl Sağlık Müdürlüğü'nden alınmıştır. Çocuk oyun alanlarının 0-5, 5-9 ve 9-14 yaş gruplarına uygunluğu ilköğretim eğitmeni eşliğinde değerlendirilmiştir.

Çocuk oyun alanlarının yaş gruplarına göre en yakın ve en uzak erişim mesafeleri oluşturulan harita üzerinde gösterilmiştir. Çalışma alanındaki oyun alanı ve yeşil alanların niceliksel miktarı 0-14 yaş grubu ve tüm nüfus ile oranlanarak kişi başına düşen çocuk oyun alanı ve yeşil alan miktarları hesaplanmıştır.

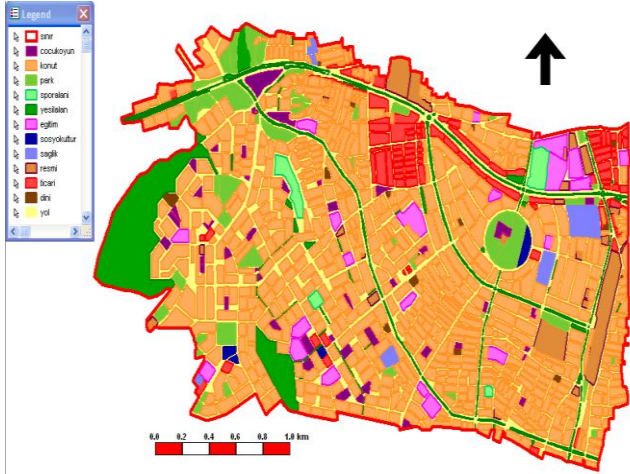
3. Bulgular

Uşak Kenti; Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümü'nde, 38°13'-38°56' kuzey enlemleri ile 28°48'-29°57' doğu boylamları arasında yer alır. Kuzeyde Kütahya, doğuda Afyon, güneyde Denizli ve batıda Manisa illeri bulunmaktadır. Ankara ile İzmir gibi iki büyük kenti birbirine bağlayan karayolu geçişinde 5.341 km² alana sahip olan kent 180.000 nüfusa sahiptir (Şekil 1). Uşak Kenti, Akdeniz iklimi ile karasal iklim arasında geçiş özelliği gösteren bir iklime sahiptir. Sıcaklık ve yağış, Ege bölgesine göre düşük, İç Anadolu bölgesine göre daha yüksektir. Uşak Meteoroloji istasyonunun uzun yıllar ortalamalarına göre, yıllık sıcaklık ortalaması değeri 12,3 C°dir (Uşak Belediyesi, 2010).

Şekil 1. Çalışma alanının konumu ve alandan bir görünüm

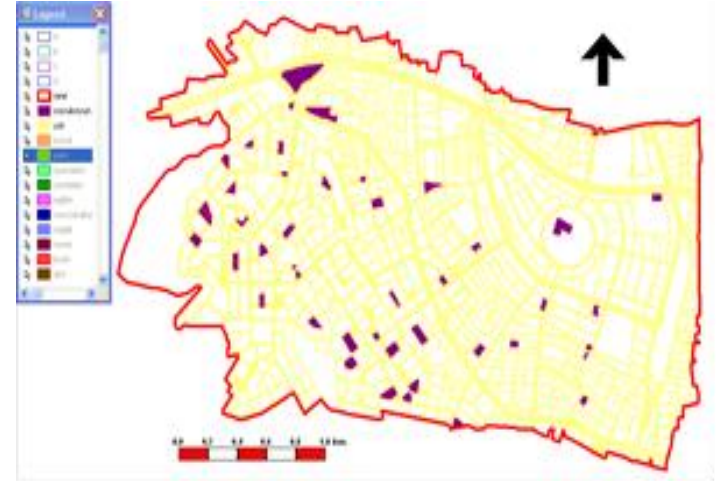
Çalışma alanının sınırlarını belirleyen Kemalöz Mahallesi Uşak Kenti'nin on dokuz mahallesi içinde özellikle son 15-20 yıl içinde hızlı ve modern yapılaşma ile nüfus artışının yaşandığı, sosyal ve kültürel yönden yatırım ve yerleşim talebinin öncelik kazandığı önemli bir yerleşim alanıdır. Yerleşim alanındaki konutların çoğu 5-13 katlı modern apartmanlar şeklindedir ve konut-arsa değerleri oldukça yüksektir.

Şekil 2. Çalışma alanının sınırları ve alan kullanım biçimi

Alan çalışmalarında aileler ve çocuklarla yapılan görüşmelerde; çocukların rahat oynayabilecekleri, ailelerinin oturup dinlenebilecekleri, spor aktivitelerini yapabilecekleri, su yüzeylerinin bulunduğu büyük alana sahip çocuk oyun alanları istemektedirler.

Yerleşim alanında oturan ve bu alanı yaşam için tercih edenlerin eğitim durumları ve ekonomik olarak gelir seviyeleri yüksektir. Yerleşim alanında refüjlerdeki yol ağaçlandırmaları, geniş kaldırımlardaki ağaçlar ile bazı konutların ön bahçelerindeki bitkilerin dışında yeşil alan ve bitkisel doku bulunmamaktadır. Alandaki çocuk oyun alanları nitelik ve nicelik olarak yetersiz kalmaktadır (Şekil 2, 3).

Şekil 3. Çalışma alanındaki çocuk oyun alanları

Çocuklar hava şartları iyi olduğu müddetçe gün içinde saat 18.00'e kadar dışarıda oynamakta yazın ise bu süre daha da uzamaktadır. Uşak Merkez nüfusunda çocukların yaşlara göre dağılımı tablodaki gibi verilmiştir. Kemalöz Mahallesi'nin 0-14 yaş nüfusu Uşak Merkez 0-14 yaş nüfusunun %10'unu oluşturmaktadır (Tablo 2, 3).

Tablo 2. Kemalöz Mahallesi'nde yaşayan bebek ve çocuk sayıları

UŞAK	BEBEK	ÇOCUK	TOPLAM NÜFUS
Kemalöz Mah.	E	150	2383
	K	174	2182
	T	324	4565
Bebek ve Çocuk Toplam	4889		Toplam Nüfusa Oranı %22.9

Tablo 3. Uşak Merkez çocuk nüfusunun yaş ve cinsiyete göre dağılımı

0-4 YAŞ		5-9 YAŞ		10-14 YAŞ		TOPLAM	
ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN
7857	7234	8570	8127	8965	8238	25392	23599

Çalışmada önceden yapılan çalışmalardan ortalama alınarak çocuk oyun alanlarına en kısa (min.) ve en uzun (max.) erişim mesafeleri olarak;

0-5 yaş grubu çocuklar için 30-70 metre (Şekil 4, 5)

5-9 yaş grubu çocuklar için 70-120 metre (Şekil 5, 6)

9-14 yaş grubu çocuklar için 120-250 metre (Şekil 6, 7) ölçütleri alınmıştır.

Alanda mevcut ve plan olarak yer alan çocuk oyun alanları (ve parklar) tablo 4'te görülmektedir (Şekil 8, 9).

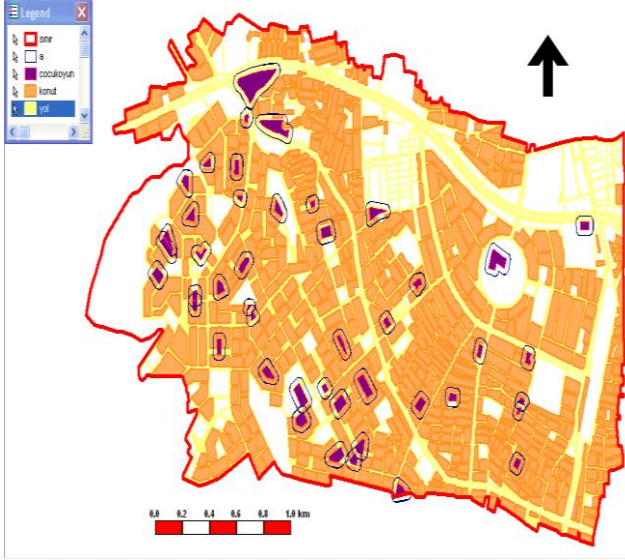
Tablo 4. Çalışma alanında mevcut ve plan durumundaki çocuk oyun alanları ve büyüklükleri

Çocuk Oyun Alanının İsmi	m ²	Çocuk Oyun Alanının İsmi	m ²
* 1. Atatürk Kültür Parkı Çocuk Oyun Alanı	7121.5	26. Fen Lisesi 3. Cadde Çocuk Oyun Alanı	2644.0
* 2. Aygaz Parkı Çocuk Oyun Alanı	1523.0	27. Gökçen Parkı Çocuk Oyun Alanı	3398.8
* 3. Değirmendere Parkı Çocuk Oyun Alanı	20797.9	28. Göker Parkı Çocuk Oyun Alanı	2437.6
* 4. Dicle Parkı Çocuk Oyun Alanı	817.9	29. Kasapoğlu Parkı Çocuk Oyun Alanı	643.9
* 5. Dicle 2 Parkı Çocuk Oyun Alanı	531.5	30. Kevser 1 Parkı Çocuk Oyun Alanı	370.3
* 6. Fatih Parkı Çocuk Oyun Alanı	1596.6	31. Kevser 2 Parkı Çocuk Oyun Alanı	2736.5
* 7. Fetih Emre Parkı Çocuk Oyun Alanı	3257.8	32. Kevser 3 Parkı Çocuk Oyun Alanı	2376.0
* 8. Gaziler Parkı Çocuk Oyun Alanı	1301.1	33. Kültür Parkı Çocuk Oyun Alanı	1210.1
* 9. Mevlana Parkı Çocuk Oyun Alanı	1570.4	34. Sarcan Parkı Çocuk Oyun Alanı	2039.1
* 10. Milli Egemenlik Parkı Çocuk Oyun Alanı	2159.1	35. Üniversite 1 Parkı Çocuk Oyun Alanı	2012.8
* 11. Temiz Parkı Çocuk Oyun Alanı	1430.6	36. Üniversite 2 Parkı Çocuk Oyun Alanı	4533.8
* 12. Vali Kayhan Kavas Parkı Çocuk Oyun Alanı	1435.7	37. Yener Parkı Çocuk Oyun Alanı	823.0
13. Balcan Sokak Parkı Çocuk Oyun Alanı	2690.9	38. Yeşilay Parkı Çocuk Oyun Alanı	1402.8
14. Barut Parkı Çocuk Oyun Alanı	5161.4	39. Yeşilbağ Parkı Çocuk Oyun Alanı	3171.4
15. Batuhan 1 Parkı Çocuk Oyun Alanı	1993.9	40. Yeşilkavak Parkı Çocuk Oyun Alanı	1535.2
16. Batuhan 2 Parkı Çocuk Oyun Alanı	799.6	41. Yeşilkaya Parkı Çocuk Oyun Alanı	3319.3
17. Batuhan 3 Parkı Çocuk Oyun Alanı	665.8	42. Yeşilyurt Parkı Çocuk Oyun Alanı	2296.2
18. Bilgi 1 Parkı Çocuk Oyun Alanı	3667.9	43. Yokuş Parkı Çocuk Oyun Alanı	1203.7
19. Bilgi 2 Parkı Çocuk Oyun Alanı	5581.2	44. Yöre 1 Parkı Çocuk Oyun Alanı	4046.2
20. Çağdaş 1 Parkı Çocuk Oyun Alanı	8566.2	45. Yöre 2 Parkı Çocuk Oyun Alanı	3153.9
21. Çağdaş 2 Parkı Çocuk Oyun Alanı	2466.5	* MEVCUTLAR TOPLAMI: 43543.1 m² İMAR PLANINDA OLANLAR TOPLAMI: 85307.8 m² GENEL TOPLAM: 128850.9 m² Not: Alan olarak ayrılmış ve henüz ismi belirlenmemiş çocuk oyun alanları bulunduğu sokak ismi ile adlandırılmıştır.	
22. Çoker Parkı Çocuk Oyun Alanı	2178.5		
23. Çoker 2 Parkı Çocuk Oyun Alanı	1573.9		
24. Efe Parkı Çocuk Oyun Alanı	2732.4		
25. Ekin Parkı Çocuk Oyun Alanı	1875.0		

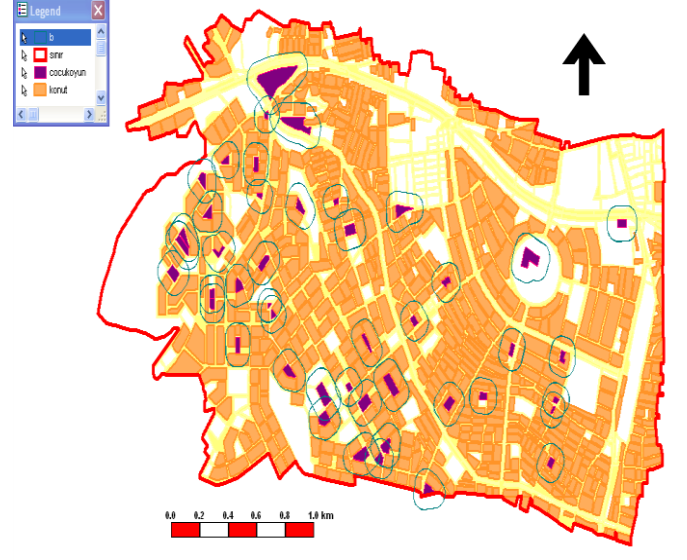
4. Sonuç ve Öneriler

Çalışmada coğrafi bilgi sistemi destekli planlama kapsamında demografik yapıya bağlı olarak çocuk oyun alanlarının mevcut durumu ve erişilebilirlikleri ile ilgili olarak alanların yeterliliği üzerine analizler yapılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda Uşak Kenti Kemalöz

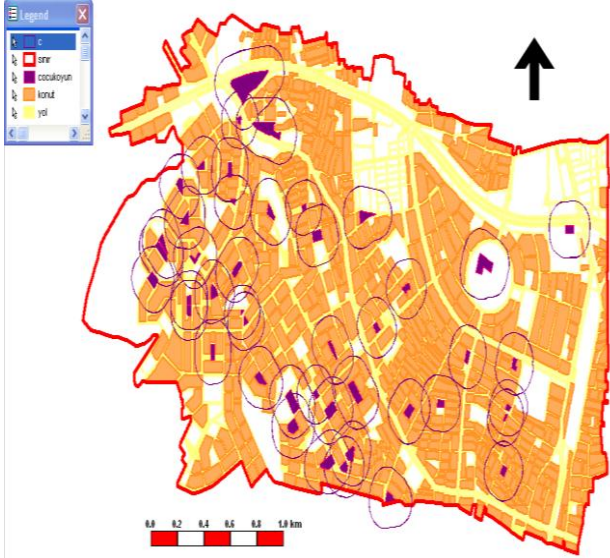
Mahallesi'nde çocuk oyun alanlarının birçoğunun araç yoluna yakın olduğu, büyük çoğunluğunun etrafında koruma çemberi olmadığı tespit edilmiştir. Alanda yeterli sayıda oyun alanının bulunmaması nedeniyle çocukların genel olarak oyun için cadde ve sokakları kullandıkları gözlemlenmiştir.

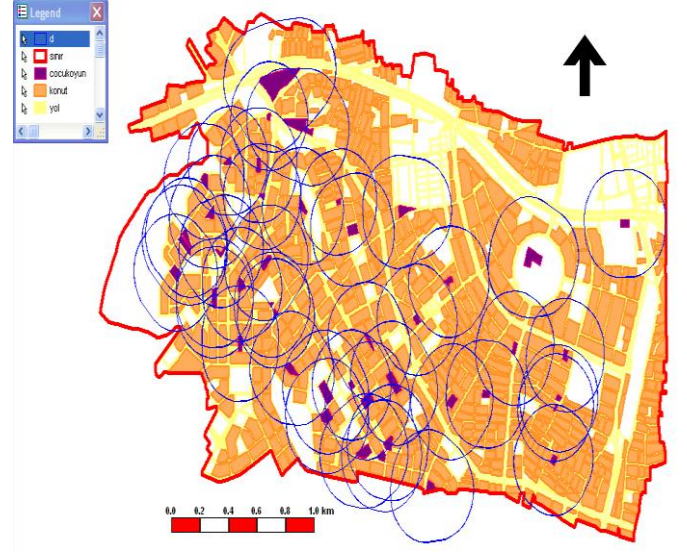
Şekil 4. 0-5 yaş grubu için min. 30 metrelik erişim

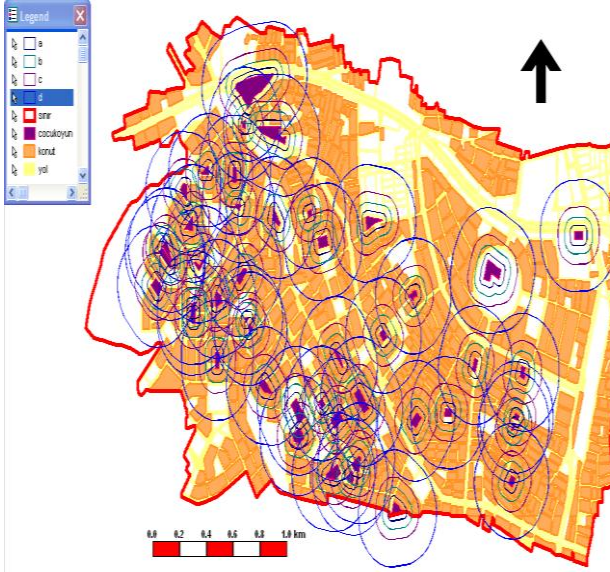
Şekil 5. 0-5 yaş grubu için max. ve 5-9 yaş grubu için min. 70 metrelik erişim

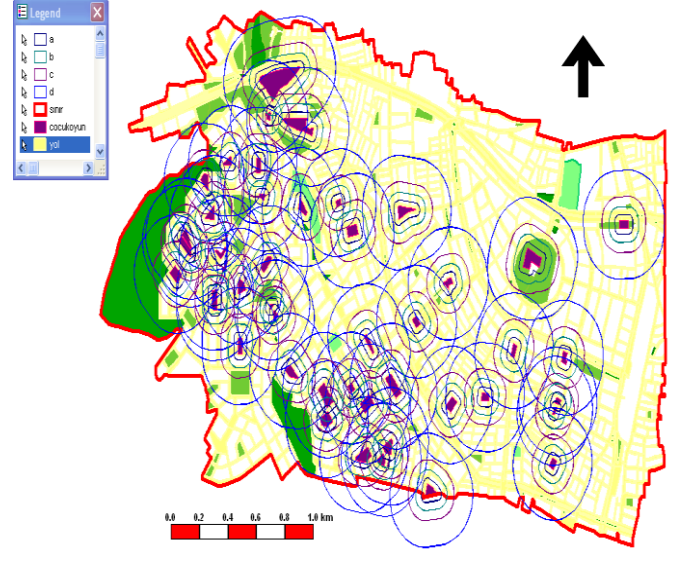
Şekil 6. 5-9 yaş grubu için max. ve 9-14 yaş grubu için min. 120 metrelik erişim

Şekil 7. 9-14 yaş grubu için max. 250 metrelik erişim

Şekil 8. Tüm yaş gruplarına göre konutlardan çocuk oyun alanlarına erişim

Şekil 9. Alan sınırları içinde çocuk oyun alanlarına ve alandaki diğer yeşil alanlara erişim durumu ile erişim sağlanamayan yerleşim bölgeleri

Kemalöz Mahallesinde çocuk başına düşen çocuk oyun alanı miktarını belirlemek için farklı iki hesaplama yapılmıştır. Alanda mevcut bulunan ve imar planında olup mevcutta yer almayan çocuk oyun alanlarının yüzölçümü 0-14 yaş grubundaki çocuk sayısına bölünerek çocuk başına düşen oyun alanı miktarı belirlenmiştir. Alanda mevcut çocuk oyun alanlarının yüzölçümü (43543.1 m²) 0-14 yaş grubundaki çocukların sayısına (4889 kişi) bölündüğünde çocuk başına düşen oyun alanı miktarı 8.9 m² olarak belirlenmiştir. İmar planında yer alıp henüz mevcutta olmayan alanlar (85307.8 m²) çocuk oyun alanı olarak değerlendirilirse Kemalöz Mahallesi'ndeki çocuk oyun alanlarının toplamı 128850.9 m² olacak ve çocuk başına düşen oyun alanı miktarı 26.4 m² olacaktır.

Ancak çalışmada çocuk oyun alanlarının sınırları kesin belirli olmayıp park alanının tümü olarak ele alındığı için değerler yüksek çıkmıştır. Alanı Kemalöz Mahallesi'nin tüm kullanıcılarına (21380 kişi) oranlarsak mevcut alanlarda oran kişi başı 2 m², imar planında ayrılan alanları da dahil edersek 6 m²'ye çıkmaktadır. Yine de alanı çocuk oyun alanı ve açık yeşil alan olarak değerlendirdiğimizde imar planında belirtilen kişi başına 10 m² olarak belirtilen orandan düşük çıkmaktadır. Kentte imar planında belirlenen alanların çocuk oyun alanı ve yetişkinlerin de kullanabileceği şekliyle uygulamaya konulması gerekmektedir. Bunun dışında çocuk başına düşen oyun alanı miktarını ve yetişkinler için park alanlarının artırılması gerekmektedir. Çalışmada alanın bazı bölümlerinde çocuk oyun alanı ve parkların sayıca fazla olmasına rağmen bazı bölgelerde yer almaması bu alanda yaşayan çocuklar ve yetişkinler için erişim sorunu oluşturmaktadır. Çocukların erişiminden uzak kalan alanlara oyun alanı ve park alanları uygulanmalıdır.

Son yıllarda dünya genelinde insanla doğayı bütünleştirici bir yaklaşımla oluşturulmuş planlama stratejileri ile kentlerde doğal elemanları temel alan oyun alanlarının oluşturulması önerilmektedir. Tüm bunlar göz önüne alınırsa çalışma alanında özgün ve nitelikli oyun alanları düzenlenmeli, çocukların eğitim ve beklentilerine yanıt verecek oyun alanlarının sayısı artırılmalı ve yerel yönetimler bu alanlara gereken önemi vermelidir. Oyun alanları tasarımları yapılırken engelli çocuklar da unutulmamalı onlar için de oyun alanları oluşturulmalıdır.

Kaynaklar

- 1- Bakan, K., Konuk, G., Türkiye'de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi, TÜBİTAK Yapı Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1987.
- 2- Başal, M., Memlük, Y., Yılmaz, O., Peyzaj Konstrüksiyonu, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayın no. 1322, Ders Kitabı no. 381, s. 148, Ankara, 1993.
- 3- Bigelow, B.J. Levin E., Cuning, S., Support and control in parent-child relations from childhood to early adolescence: The Maccoby-Minuchin hypothesis, Sociological studies of child development, Greenwich, 1994.

- 4- Blakely, K., Parent's Conceptions of Social Dayers to Children in the Urban Environment Childrens, Environments 11 (1), 16-25, 1994.
- 5- Ergün, M., Oyun ve Oyuncak Üzerine 1, s. 102-119, Milli Eğitim I/1, 1980.
- 6- Giles-Corti, B., Timperio, A., Bull, F., Pikora, T., Understanding Physical Activity; Acritiecal Appiaisal of Review Articies", Amerikan Journal of Preventive, Medicine, 32 (5), 361-369, 2005.
- 7- Gökmen, G.P., Ok, V., Özsoy, A., Esin, N., Toplu Konutlarda Açık Mekan Yaşantısı ve Kalite: Ataköy İçin Bir Yeniden Bir Değerlendirme, Konut Değerlendirme Sempozyumu Bildiri Kitabı, 62-69, İstanbul, 2006.
- 8- Heseltine, P., Holborn, J., Playgrounds, The Planning, Design and Construction of Play Environments, page.11, 1987.
- 9- Powell, K. E, Land Use the Built Environment and Physical Activity a Pubic Healt Mixture, a Pubic Healt Solution, Amerikan Journal of Preventive Medicine 28, (252) 216-217, 2005.
- 10- Sallis, J., Prochaska, J., Taylor, W., A review of Correlates of Physical Activity of Children and Adolescents, Medicine and Science in Sports and Exercise, 32 (5), 963-975, 2000.
- 11- Şahin Ş., Barış, M., Kentsel Doku İçerisinde Açık ve Yeşil Alan Standartlarını Belirleyen Etmenler, Peyzaj Mimarlığı Dergisi, 6, 367-396, 1998.
- 12- Tandy, C., Childrens Diminishing Play Space: A Study of İntergenerational Changes in Childrens Use of Their Neighbourhoods", Australian Geographical Studies 37 (2), 154-162, 1999.
- 13- Uşak Belediyesi, <http://www.usak.bel.tr>, Aralık, 2010.
- 14- Uz, Ö., Çubuk, A., 2005, Eskişehir İli Kent Merkezine Ait Yeşil Alanların CBS Yöntemleri Kullanarak Saptanabilirliğinin İncelenmesi, 2. Mühendislik Ölçümleri Sempozyumu, İstanbul, 402-412, Kasım 23-25, 2005.
- 15- Veitch, J., Bagley, S., Ball, K., Salmon, J., Where do Children Usually Play? A Qualitative Study of Parents Perceptions of Influences on Children's Active Free Play, Elsevier, Healt-Place 12, 383-393, 2006.